

К. М. Руденко
магістрант ННІ педагогіки (Магістратура
8.18010020 "Управління навчальним закладом"
Житомирського державного університету імені
Івана Франка, м. Житомир) (директор навчально-
інформаційного центру вивчення англійської мови
"Кей-ленд", м.Козятин)
e-mail: businkaks@mail.ru

Формування конкурентоспроможності навчального закладу в сучасних умовах

У статті розглянуто питання, пов'язане з конкурентоздатністю освітньої організації як в межах самої організації, так і в межах держави. Проаналізовано механізми формування конкурентоздатного навчального закладу, що має відповідати вимогам сучасності, зокрема, значення діяльності керівника закладу, адаптація педагогічного колективу до нових методів діяльності в умовах ринкової економіки в постіндустріальному суспільстві. Актуалізується проблема дотримання законодавства та дієвості в конкурентному полі, а також методологічного забезпечення реалізації конкурентної політики в освіті.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що технологічна та інформаційна революції початку третього тисячоліття зумовили принципові зміни характеру і структури людської діяльності, змінилися роль і місце науки в житті суспільства, посилився вплив інтелекту, зросли вимоги до рівня освіченості громадян. У житті сучасного навчального закладу з'являється нове і дуже важливе поняття – "конкурентоспроможність".

Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій та механізмів ринкової економіки активно впливає на суспільно-економічне, політичне і духовне життя суспільства. Одночасно так як класична освіта не в змозі дати дитині весь об'єм знань, умінь та навичок, необхідний для подальшого плідного життя, тому перед нею постало завдання на базі початкового розуміння суспільних та природних процесів навчити підростаюче покоління самостійно засвоювати необхідну інформацію та уміти правильно її використовувати. Саме тому проблема визначення завдань, мети та механізмів функціонування та розвитку освітніх систем є актуальною для всіх

країн світу. Це і стало причиною значних змін у системах освіти планети [1].

Мета статті є висвітлення проблем формування конкурентоздатності навчальних закладів в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. На наш погляд, для досягнення максимальної результативності навчального закладу, і як логічний наслідок – підвищення його конкурентоспроможності, необхідно поєднати оптимізацію двох основних ресурсів будь-якої освітньої організації: матеріальну базу та вчительський колектив.

Найдоцільнішим з напрямків перетворення своїх освітніх систем є застосування максимально можливих принципів та механізмів ринкової економіки в системі освіти, що насправді має на меті домінування економічного розуміння ефективності роботи освітянських закладів. Це, зокрема, забезпечення рентабельності, максимальне зменшення витрат одночасно з максимальним збільшенням ресурсів та прибутків, а також застосування механізмів ринкової економіки – реклама, маркетинг, менеджмент [2].

Конкурентоспроможність освітянських організацій являє собою здатність викладачів застосовувати кращі технології навчання, змінити класичний підхід до процесів вивчення з дітьми основ наук на особисто орієнтовані інноваційні методики, шукати нові шляхи для вирішення проблем які є нагальними – брак коштів, унаочнення, застарілі програми, нестача або відсутність підручників, неможливість вибрати кращий варіант навчального посібника через недосконале централізоване постачання. В такій конкурентній боротьбі за володіння ситуацією приватні освітянські організації для залучення учнів використовують рекламу, регулювання, покращення якості навчання, надання додаткових послуг [3].

Отже, конкурентоспроможність навчального закладу – це ступінь переваги порівняно з іншими, конкуруючими організаціями аналогічного призначення, а конкурентна перевага – це ексклюзивна цінність, яку має організація та яка надає їй переваги перед конкурентами.

Т. Пітер і Б. Уотермен сформулювали загальні принципи що дають конкурентні переваги виробникам, зокрема і в освіті:

- Націленість працівників на дію, на продовження розпочатої справи.
- Близькість школи до учня в плані співробітництва, а не авторитаризму.
- Створення автономії і творчої атмосфери.

- Зростання продуктивності завдяки використанню здібностей вчителів, сприяння їхньому бажанню працювати.
- Демонстрація важливості діяльності освітянської організації.
- Уміння міцно триматися на своєму.
- Простота організації, мінімум рівнів управління і службового персоналу.

Уміння директора школи, бути одночасно м'яким і жорстким. Тримати під жорстким контролем найважливіші справи, та передавати підлеглим менш важливі.

Колектив педагогів повинен бути згуртованим, спрямованим на виконання поставленої мети, висококваліфікованим та зацікавленим у досягненні максимально високих результатів навчання та виховання, бачити в учневі не тільки певний об'єкт для роботи, але особистість, яка лише через молодість та недосвідченість має менше знань та умінь. Одночасно молодь, яка має необхідний і достатній рівень знань, умінь та навичок виступає в якості потенційно цінного майбуття держави.

Як показує світова практика, взаємозалежне розв'язування вищеназваних труднощів і використання вузлових принципів ринкових відносин гарантує підвищення конкурентоздатності освітянських організацій. Застосування основних принципів стратегічного менеджменту в освіті щодо процесу прийняття управлінського рішення дозволяє чітко визначити структуру проблеми, послідовність її вирішення, встановити взаємозв'язки компонентів системи, черговість їх вдосконалення [4].

Важливим напрямком конкуренції в сфері освіти є та, що відбувається між державною та приватною її складовими. Однак поділ на приватну і державну освіту можна вважати дещо умовним, оскільки значна частина державних навчальних закладів надає комерційні послуги, а викладачі із державних навчальних закладів активно включені в освітні процеси приватних навчальних закладів [5].

Обидві форми освіти мають переваги і недоліки. Так, державна освіта базується на традиціях, наукових школах, як правило, державні навчальні заклади мають відповідну матеріально-технічну базу, соціальну інфраструктуру. Проблема державної освіти:

- Невідповідність структури підготовки спеціалістів ринковому попиту.
- Жорстка прив'язка до бюджетного фінансування.
- Обмеженість коштів.

- Складні процедури акредитації та ліцензування спеціальностей.
- Необхідність узгоджень програм.
- Певна бюрократизація навчального процесу.

Що стосується приватних навчальних закладів, то вони забезпечують більш гнучкі форми навчання, у них відсутні деякі формальні обмеження на проведення комерційної діяльності. У таких навчальних закладах, як правило, швидше реагують на ринковий попит, змінюючи навчальні плани та програми і запроваджуючи нові спеціальності, у них більш гнучка оплата праці, що дає можливість достойно оплачувати роботу спеціалістів. У той же час приватні навчальні заклади працюють переважно в орендованих приміщеннях, у них відсутні науково-освітні школи, не вистачає педагогічних кадрів високої кваліфікації. Тому відкриття нових комерційних навчальних закладів часто тягне за собою пропозицію неякісних послуг, а іноді – "квазіпослуг", які не лише не відповідають сучасним потребам, а й створюють негативний імідж освітньої галузі у цілому (випускник закладу, отримавши відповідний диплом є неспроможним працювати за фахом через брак знань, умінь та навичок) [6].

Очевидно, що переваги обох форм освіти є одночасно чинниками підвищення їх конкурентоспроможності, а недоліки, наявні в обох секторах – скорочують можливості ефективної участі в конкуренції

Головними напрямками забезпечення конкурентної переваги освітньої організації, є:

- Концентрація ресурсів організації на випередження дій конкурентів; для цього слід директору бути досвідченим менеджером, утримувати найтісніші зв'язки з батьківським колективом, спонсорами та меценатами, що мають бути впевнені в позитивній динаміці розвитку даного освітнього закладу.
- Утримання ініціативи конкурентної боротьби за рахунок застосування передових технологій, високого рівня професіоналізму фахівців.
- Забезпечення ресурсного потенціалу досягнення чітко поставленої мети.
- Розробка гнучкої системи планування діяльності організації.

Одночасно для досягнення високої конкурентоздатності навчального закладу існує два способи професійного зростання вчителів:

1. Поглиблена самоосвіта (у разі повного сприйняття завдань школи як своїх власних завдань).

2. Переосмислення особистої діяльності відповідно до зміни вимог сьогодення, і як наслідок, зміна власного стану у колективі і підвищення результативності викладацької роботи [5].
3. Творча активність педагога – це прагнення до перетворюючої діяльності в навчально-виховному процесі та до нестандартних рішень, що сприяють розвитку особистості. Царина проявів педагогічної творчості визначається структурою педагогічної діяльності охоплює всі її сторони: конструктивну, організаторську, комунікативну і гностичну.

Отже учитель має бути творчою особистістю, тобто особистістю високим рівнем культури, що володіє творчим потенціалом, здатною до саморозвитку і саморегуляції. Підвищення рівня професійної компетентності педагогів це не тільки проведення системи певних методичних заходів, а це аналіз та оцінка управлінських дій, спрямованих на розвиток у педагога ключових аспектів професійної компетентності, творчого потенціалу, здібностей до самореалізації. Виключно важливо допомогти педагогові розвивати свій інтелектуальний, моральний, емоційний, професійний потенціал. Тому управлінська підтримка педагога передбачає організацію системи роботи з педагогом, яка складається з декількох етапів:

1. Пошуково-аналітичний: вивчення рівня професійної компетентності педагога, аналіз стану організації методичної роботи.
2. Планово-прогностичний: розробка комплексно-цільового плану; планування колективних, групових, індивідуальних форм роботи; проведення установчих нарад.
3. Організаційно-виконавчий: анкетування педагогів; групування педагогів за певними проблемами; розробка планів роботи кожної методичної структури; робота за планами; самоосвіта.
4. Підсумково-аналітичний: підсумкове анкетування; підсумкові
5. звіти.
6. Результативно-оцінний: прийняття управлінських рішень [1].

Та на жаль реалії сьогодення є невтішними. Реалізація конкурентної політики в Україні здійснюється в умовах слабого бізнес-середовища, що характеризується високим рівнем корупції, незахищеності прав власності, слабкою правовою системою дотримання контрактів та розповсюдженням фактом ухилення від сплати податків; недостатності довіри до судової влади, подолання чого можливе через зменшення часу очікування рішень господарського суду і розроблення ефективного механізму їх практичного виконання. Незважаючи на чинне законодавство щодо діяльності організацій в конкурентному полі актуальною залишається

проблема його дотримання та дієвості, і, зокрема, методологічного забезпечення реалізації конкурентної політики в освіті.

Пріоритетна увага держави до освіти, її повноцінна бюджетна підтримка повинна відповідати реальним потребам сучасної та майбутньої України. Саме цілеспрямована державна освітня політика може сприяти зростанню добробуту кожного громадянина й конкурентоспроможності всієї країни. Ця політика буде ефективною тільки тоді, коли розроблятиметься й проводитиметься в поєднанні з активною інноваційною політикою країни. Вищій освіті слід брати активну участь у створенні конкурентоспроможної інфраструктури – технопарків, інноваційних центрів тощо [5].

Реальна пріоритетність освіти в цілому та її важливої підсистеми вищої освіти повинна визначатися двома чинниками: з одного боку – суспільством і державою, з другого – освітянською громадськістю. До того ж ці два фактори мають взаємодоповнювати один одного. Суспільству належить розглядати освіту як національне багатство, вводити її до переліку основних пріоритетів, об'єктів першочергової підтримки тощо. Зі свого боку, освітянська громадськість повинна зосередити увагу на розробці конструктивних і реальних пропозицій та програм з оновлення й розвитку системи вітчизняної освіти. Постановка питання саме в такій площині дозволить відбудувати національну систему освіти, підняти її престиж, забезпечити сталий розвиток держави.

Список використаних джерел та літератури:

1. Оболенська Т. Є. Особливості маркетингу освітніх послуг / Є. Оболенська, Н. В. Жигоцька // Економіка та підприємництво: зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів / ред. С. І. Дем'яненко. – К. : КНЕУ, 2000. – Вип. 5. – 227 с.
2. Белл Д. Социальные рамки информационного общества. Новая технократическая волна на Западе / Белл Д. – Москва : Прогресс. – 1986. – 371 с.
3. Давенпорт. Рабочее знание : Как организации управляют тем, что они знают / Давенпорт и Прусак. – 1998. – 560 с.
4. Нонака. Компания – создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах / Нонака и Такеучи. – М. : Олимп-Бизнес, 2003. – 320 с.
5. Бузько І. Розвиток ринку освітніх послуг в Україні в умовах глобалізації / І. Бузько // Економіст. – 2007. – № 8. – С. 28-33.
6. Панкрухин А. П. Маркетинг образовательных услуг в высшем и дополнительном образовании : учеб. пособие / А. П. Панкрухин. – М. : Интерпракс, 1995. – 240 с.

К. Руденко

**Формирование конкурентоспособности учебного заведения в
современных условиях**

В статье рассмотрен вопрос, связанный с конкурентоспособностью образовательного учреждения как в пределах самой организации, так и государства в целом. Проанализированы механизмы формирования конкурентоспособного учебного заведения, которое должно соответствовать требованиям современности, в частности значение деятельности руководителя учебного заведения, адаптация педагогического коллектива к новым методам деятельности в условиях рыночной экономики в постиндустриальном обществе. Актуализируется проблема выполнения законодательства и действенности в конкурентном поле, а также методологического обеспечения реализации конкурентной политики в образовании.

K. Rudenko

***The formation of competitive ability of the educational institution in
present conditions***

This article deals with a problem of competitive ability of the educational institution as in the range of organization and as in the polity. The formation mechanisms of competitive educational institution are analyzed; this institution must conform to nowadays requirements, in particular the meaning of the manager activities, the adaptation of the teaching staff to new methods of work in market economy contexts in the post-industrial society. The problem of legislation realization in competitive field and methodological procuring of competition policy in educational system is actualized.